

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 9ης Δεκεμβρίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Οδηγία 2003/88/ΕΚ – Οργάνωση του χρόνου εργασίας – Προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων – Άρθρο 7, παράγραφος 1 – Δικαίωμα ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών – Ύψος αποδοχών – Μειωμένες αποδοχές λόγω ανικανότητας προς εργασία»

Στην υπόθεση C-217/20,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Rechtbank Overijssel (πρωτοδικείο Overijssel, Κάτω Χώρες) με απόφαση της 20ής Μαΐου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 25 Μαΐου 2020, στο πλαίσιο της δίκης

XXXX

κατά

Staatssecretaris van Financiën,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Arabadjiën, πρόεδρο του πρώτου τμήματος, προεδρεύοντα του δεύτερου τμήματος, I. Ziemele (εισηγήτρια), T. von Danwitz, P. G. Xuereb και A. Kumin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Hogan

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. A. M. de Ree και K. Bulterman και τον J. M. Hoogveld,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον H. Van Vliet και την C. Valero,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Ιουλίου 2021,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 7 της οδηγίας 2003/88/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας (ΕΕ 2003, L 299, σ. 9).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του προσφεύγοντος της κύριας δίκης και του Staatssecretaris van Financiën (Υφυπουργού Οικονομικών, Κάτω Χώρες) σχετικά με το ποσό των αποδοχών που δικαιούται ο προσφεύγων σε ετήσια άδεια μετ’ αποδοχών.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2 και 4 έως 6 της οδηγίας 2003/88 έχουν ως εξής:
  - «(2) Το άρθρο 137 [ΕΚ] προβλέπει ότι η Κοινότητα υποστηρίζει και συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών για τη βελτίωση του περιβάλλοντος εργασίας, με σκοπό την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων. [...]
  - [...]
  - (4) Η βελτίωση της ασφάλειας, της υγιεινής και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία είναι στόχος ο οποίος δεν μπορεί να εξαρτάται από καθαρά οικονομικές εκτιμήσεις.
  - (5) Όλοι οι εργαζόμενοι πρέπει να έχουν επαρκείς περιόδους ανάπαυσης. [...]
  - (6) Οι αρχές του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας ως προς την οργάνωση του χρόνου εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της νυκτερινής, πρέπει να συνεκτιμηθούν.»
- 4 Το άρθρο 1 της ως άνω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής», προβλέπει τα εξής:
  - «1. Η παρούσα οδηγία καθορίζει τις στοιχειώδεις προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας όσον αφορά την οργάνωση του χρόνου εργασίας.
  2. Εφαρμόζεται:
    - α) στις ελάχιστες περιόδους [...] ετήσιας άδειας [...]
    - [...]
- 5 Το άρθρο 7 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ετήσια άδεια», ορίζει τα εξής:
  - «1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να παρέχεται σε όλους τους εργαζομένους ετήσια άδεια μετ’ αποδοχών διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων εβδομάδων, σύμφωνα με τους

όρους που προβλέπουν οι εθνικές νομοθεσίες και/ή πρακτικές για την απόκτηση του σχετικού δικαιώματος και τη χορήγηση της άδειας.

2. Η ελάχιστη περίοδος ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών μπορεί να αντικαθίσταται από χρηματική αποζημίωση μόνον σε περίπτωση τερματισμού της εργασιακής σχέσης.»

Το ολλανδικό δίκαιο

- 6 Δυνάμει του άρθρου 22, παράγραφος 1, του Algemeen Rijksambtenarenreglement (γενικού κανονισμού καταστάσεως δημοσίων υπαλλήλων), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: ARAR), ο δημόσιος υπάλληλος έχει δικαίωμα να λαμβάνει ετήσια άδεια, διατηρώντας το καθεστώς πλήρων αποδοχών του.
- 7 Το άρθρο 37 του ARAR προβλέπει τα εξής:

«1. Σε περίπτωση ανικανότητας προς εργασία λόγω ασθένειας, ο δημόσιος υπάλληλος έχει δικαίωμα να λάβει το σύνολο των αποδοχών του για περίοδο 52 εβδομάδων. Σε περίπτωση που η ανικανότητα εξακολουθεί να υφίσταται κατά τη λήξη της περιόδου αυτής, έχει δικαίωμα να λαμβάνει το 70 % των τακτικών αποδοχών του.

[...]

5. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, ο δημόσιος υπάλληλος έχει δικαίωμα, ακόμη και μετά το πέρας των 52 εβδομάδων που μνημονεύονται στην πρώτη παράγραφο, να λαμβάνει το σύνολο των αποδοχών του για τις ώρες εργασίας του ή για τις ώρες που θα είχε εργαστεί αν είχε ανατεθεί σε αυτόν κατάλληλη εργασία.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 8 Ο προσφεύγων της κύριας δίκης εργάζεται στην Belastingdienst (φορολογική διοίκηση, Κάτω Χώρες). Από τις 24 Νοεμβρίου 2015, ο προσφεύγων έχει καταστεί μερικώς ανίκανος προς εργασία για μεγάλο χρονικό διάστημα λόγω ασθένειας και συμμετείχε σε πρόγραμμα επαγγελματικής επανένταξης.
- 9 Βάσει του άρθρου 37, παράγραφος 1, του ARAR, ο προσφεύγων της κύριας δίκης έλαβε το σύνολο των αποδοχών του κατά τον πρώτο χρόνο της ανικανότητας προς εργασία, δηλαδή έως τις 24 Νοεμβρίου 2016, και το 70 % του ποσού αυτού μετά την ημερομηνία αυτή. Ωστόσο, ο προσφεύγων της κύριας δίκης διατήρησε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 37, παράγραφος 5, το δικαίωμα να λαμβάνει το σύνολο των αποδοχών του για τις ώρες κατά τις οποίες κρίθηκε ικανός προς εργασία.
- 10 Κατά τη διάρκεια της ετήσιας άδειας που έλαβε ο προσφεύγων της κύριας δίκης το διάστημα από τις 25 Ιουλίου έως τις 17 Αυγούστου 2017, του καταβλήθηκε αποζημίωση ισόποση με τις αποδοχές που λάμβανε από τις 24 Νοεμβρίου 2016, ήτοι το 70 % των αποδοχών του για τις ώρες που ήταν ανίκανος προς εργασία και το 100 % των αποδοχών του για τις ώρες κατά τις οποίες κρίθηκε ικανός προς εργασία.

- 11 Με διοικητική ένσταση που υπέβαλε ενώπιον του Υφυπουργού Οικονομικών, ο προσφεύγων της κύριας δίκης αμφισβήτησε το ύψος των αποδοχών αυτών, υποστηρίζοντας ότι, κατά τη διάρκεια της άδειας, έπρεπε να λάβει το σύνολο των αποδοχών του. Δεδομένου ότι ο Υφυπουργός Οικονομικών απέρριψε την ένσταση με απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2017, ο προσφεύγων της κύριας δίκης άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Rechtbank Overijssel (πρωτοδικείου Overijssel, Κάτω Χώρες), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου.
- 12 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, βάσει του άρθρου 22, παράγραφος 1, του ARAR, ο δημόσιος υπάλληλος έχει δικαίωμα να λαμβάνει ετήσια άδεια, διατηρώντας το καθεστώς πλήρων αποδοχών του. Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι η έννοια αυτή των «πλήρων αποδοχών» αφορά τις αποδοχές που οφείλονται κατά την περίοδο εργασίας που προηγείται εκείνης για την οποία ζητείται η ετήσια άδεια (στο εξής: περίοδος αναφοράς), ήτοι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, τις αποδοχές που διαλαμβάνονται στη σκέψη 10 της παρούσας αποφάσεως. Κατά συνέπεια, η θέση του Υφυπουργού Οικονομικών είναι σύμφωνη με την εθνική κανονιστική ρύθμιση.
- 13 Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η οδηγία 2003/88, μολονότι διασφαλίζει δικαίωμα λήψεως ετήσιας άδειας μετ’ αποδοχών διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων εβδομάδων ακόμη και σε περίπτωση ολικής ανικανότητας προς εργασία, δεν περιλαμβάνει, εντούτοις, καμία ένδειξη ως προς το ύψος των καταβλητέων αποδοχών κατά τη διάρκεια της ετήσιας άδειας.
- 14 Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το Δικαστήριο, με τις αποφάσεις της 16ης Μαρτίου 2006, Robinson-Steele κ.λπ. (C-131/04 και C-257/04, EU:C:2006:177), και της 20ής Ιανουαρίου 2009, Schultz-Hoff κ.λπ. (C-350/06 και C-520/06, EU:C:2009:18), έκρινε ότι, κατά τη διάρκεια της άδειας ο εργαζόμενος έχει δικαίωμα να λαμβάνει τις «τακτικές» αποδοχές του. Συναφώς, το εν λόγω δικαστήριο επισημαίνει ότι το ποσό της αμοιβής που έλαβε ο προσφεύγων της κύριας δίκης κατά τη διάρκεια της ετήσιας άδειάς του είναι το ίδιο με εκείνο που έλαβε κατά την περίοδο αναφοράς.
- 15 Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει επίσης ότι το Δικαστήριο, στη σκέψη 25 της αποφάσεως της 20ής Ιανουαρίου 2009, Schultz-Hoff κ.λπ. (C-350/06 και C-520/06, EU:C:2009:18), διευκρίνισε ότι ο σκοπός του δικαιώματος ετήσιας άδειας μετ’ αποδοχών διαφέρει από εκείνον του δικαιώματος αναρρωτικής άδειας.
- 16 Βάσει των ανωτέρω, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν το γεγονός ότι, για τον καθορισμό του ύψους των αποδοχών που οφείλονται κατά τη διάρκεια της περιόδου ετήσιας άδειας μετ’ αποδοχών, λαμβάνεται υπόψη η μείωση των αποδοχών λόγω ανικανότητας προς εργασία θίγει το δικαίωμα ετήσιας άδειας μετ’ αποδοχών του συγκεκριμένου εργαζομένου.
- 17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Rechtbank Overijssel (πρωτοδικείο του Overijssel) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:
  - «1) Έχει το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας [2003/88] την έννοια ότι η άσκηση από τον εργαζόμενο του δικαιώματος ετήσιας άδειας δεν συνεπάγεται την απώλεια της αμοιβής του ή μέρους αυτής; Ή έχει η εν λόγω διάταξη την έννοια ότι ο εργαζόμενος εξακολουθεί να λαμβάνει την αμοιβή του κατά το διάστημα που ασκεί το δικαίωμά του για λήψη ετήσιας άδειας, ανεξάρτητα από τον λόγο για τον οποίο δεν εργάζεται κατά τη διάρκεια της άδειας;

- 2) Έχει το άρθρο 7, παράγραφος 1, της [οδηγίας 2003/88] την έννοια ότι απαγορεύει εθνικές διατάξεις και πρακτικές κατά τις οποίες ο εργαζόμενος που καθίσταται ανίκανος προς εργασία λόγω ασθένειας διατηρεί κατά τον χρόνο ενάρξεως της άδειας την αμοιβή του στο ύψος που αυτή ανερχόταν στο διάστημα αμέσως πριν από την έναρξη της άδειας ακόμη και αν, λόγω της μεγάλης διάρκειας της ανικανότητάς του, η αμοιβή αυτή είναι χαμηλότερη από εκείνη που θα ελάμβανε αν ήταν πλήρως ικανός προς εργασία;
- 3) Έχει το δικαίωμα κάθε εργαζόμενου για ετήσια άδεια μετ' αποδοχών, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 7 της [οδηγίας 2003/88] και αναγνωρίζεται κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την έννοια ότι, σε περίπτωση ανικανότητας προς εργασία, απαγορεύεται η μείωση της αμοιβής που καταβάλλεται κατά τη διάρκεια της άδειας;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 18 Με τα προδικαστικά ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/88 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνικές διατάξεις και πρακτικές δυνάμει των οποίων, όταν εργαζόμενος ο οποίος κατέστη ανίκανος προς εργασία λόγω ασθένειας ασκεί το δικαίωμά του ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών, η μείωση, κατόπιν της ανικανότητας προς εργασία, του ύψους των αποδοχών που έλαβε κατά την περίοδο αναφοράς, λαμβάνεται υπόψη για τον καθορισμό του ύψους των αποδοχών που θα του καταβληθούν ως ετήσια άδεια μετ' αποδοχών.
- 19 Συναφώς, υπενθυμίζεται, πρώτον, ότι, όπως προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/88, η διάταξη αυτή κατοχυρώνει για κάθε εργαζόμενο δικαίωμα ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων εβδομάδων. Το δικαίωμα αυτό πρέπει να θεωρηθεί ως ιδιαίτερης σημασίας αρχή του κοινωνικού δικαίου της Ένωσης, από την οποία δεν χωρεί παρέκκλιση και της οποίας η εφαρμογή από τις αρμόδιες εθνικές αρχές μπορεί να γίνεται μόνον εντός των ορίων που ρητώς καθορίζει η οδηγία 2003/88 (πρβλ. απόφαση της 25ης Ιουνίου 2020, Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria και Iccrea Banca SpA, C-762/18 και C-37/19, EU:C:2020:504, σκέψη 53 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 20 Δεύτερον, δεδομένου ότι το δικαίωμα ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών κατοχυρώνεται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/88, επισημαίνεται ότι οι διατάξεις της οδηγίας αυτής αφορούν, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 4, τη βελτίωση της ασφάλειας, της υγιεινής και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία.
- 21 Η αιτιολογική σκέψη 5 της οδηγίας αυτής διευκρινίζει επιπλέον ότι «[ό]λοι οι εργαζόμενοι πρέπει να έχουν επαρκείς περιόδους ανάπαυσης».
- 22 Κατά συνέπεια, το άρθρο 1 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει ότι η οδηγία καθορίζει τις στοιχειώδεις προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας όσον αφορά την οργάνωση του χρόνου εργασίας και ότι εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, στις ελάχιστες περιόδους ετήσιας άδειας.
- 23 Λαμβανομένων υπόψη των σκοπών αυτών, δεν αμφισβητείται ότι το δικαίωμα ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 7 της οδηγίας 2003/88, έχει διττό σκοπό, ο οποίος συνίσταται στην παροχή στον εργαζόμενο της δυνατότητας, αφενός, να αναπαυθεί από την εκτέλεση των καθηκόντων τα οποία έχει αναλάβει στο πλαίσιο της συμβάσεως εργασίας του και,

αφετέρου, να έχει στη διάθεσή του ένα χρονικό διάστημα αναψυχής και ψυχαγωγίας (απόφαση της 25ης Ιουνίου 2020, Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria και Iccrea Banca SpA, C-762/18 και C-37/19, EU:C:2020:504, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 24 Συγκεκριμένα, ο εργαζόμενος πρέπει κανονικά να διαθέτει πραγματικό χρόνο ανάπαυσης, προκειμένου να διαφυλαχθεί η ασφάλεια και η υγεία του (πρβλ. απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2009, Schultz-Hoff κ.λπ., C-350/06 και C-520/06, EU:C:2009:18, σκέψη 23).
- 25 Εξάλλου, ο σκοπός του δικαιώματος ετήσιας άδειας μετ’ αποδοχών που κατοχυρώνεται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/88, το οποίο διακρίνει την άδεια αυτή από άλλα είδη αδειών που υπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς, όπως είναι το δικαίωμα αναρρωτικής άδειας το οποίο έχει ως σκοπό να παράσχει στον εργαζόμενο τη δυνατότητα να αναρρώσει από ασθένεια (πρβλ. απόφαση της 30ής Ιουνίου 2016, Sobczyszyn, C-178/15, EU:C:2016:502, σκέψη 25), στηρίζεται στην παραδοχή ότι ο εργαζόμενος εργάστηκε πράγματι κατά την περίοδο αναφοράς. Συγκεκριμένα, ο σκοπός της οδηγίας αυτής, ο οποίος συνίσταται στο να παρέχεται στον εργαζόμενο η δυνατότητα να έχει στη διάθεσή του περίοδο αναπαύσεως, αναψυχής και ψυχαγωγίας προκειμένου να διαφυλαχθεί η ασφάλεια και η υγεία του, προϋποθέτει ότι ο εργαζόμενος έχει ασκήσει προηγουμένως δραστηριότητα που δικαιολογεί τη χορήγηση σε αυτόν μιας τέτοιας περιόδου. Κατά συνέπεια, το δικαίωμα ετήσιας άδειας μετ’ αποδοχών πρέπει κατ’ αρχήν να καθορίζεται σε συνάρτηση προς την πράγματι παρασχεθείσα από αυτόν εργασία δυνάμει της συμβάσεως εργασίας (πρβλ. απόφαση της 25ης Ιουνίου 2020, Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria και Iccrea Banca SpA, C-762/18 και C-37/19, EU:C:2020:504, σκέψη 58 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 26 Τρίτον, στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι ο όρος «ετήσια άδεια μετ’ αποδοχών» του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/88 σημαίνει ότι διαρκούσης της ετήσιας άδειας, κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, πρέπει να συνεχίζεται η καταβολή αποδοχών, δηλαδή ότι ο εργαζόμενος πρέπει να εισπράττει τις τακτικές αποδοχές του για αυτή την περίοδο αναπαύσεως (απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2018, Hein, C-385/17, EU:C:2018:1018, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 27 Συγκεκριμένα, ο εργαζόμενος πρέπει, όταν ασκεί το δικαίωμά του ετήσιας άδειας μετ’ αποδοχών, να βρίσκεται, όσον αφορά τις αποδοχές του, σε κατάσταση παρόμοια με εκείνη των περιόδων εργασίας του (απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2018, Hein, C-385/17, EU:C:2018:1018, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 28 Ως εκ τούτου, μολονότι η διάρθρωση των τακτικών αποδοχών των εργαζομένων ρυθμίζεται, αυτή καθεαυτήν, από τις διατάξεις και τις πρακτικές που προβλέπει το δίκαιο των κρατών μελών, εντούτοις, η διάρθρωση αυτή δεν μπορεί να θίγει το δικαίωμα που έχει ο εργαζόμενος σε παρόμοιες οικονομικές συνθήκες κατά την περίοδο αναπαύσεως και αναψυχής με αυτές που ισχύουν κατά τον χρόνο παροχής της εργασίας του (απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2018, Hein, C-385/17, EU:C:2018:1018, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 29 Περαιτέρω, σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις όπου ο εργαζόμενος αδυνατεί να ασκήσει τα καθήκοντά του, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να εξαρτούν το δικαίωμα σε ετήσια άδεια μετ’ αποδοχών από την υποχρέωση παροχής πραγματικής εργασίας (απόφαση της 25ης Ιουνίου 2020, Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria και Iccrea Banca SpA, C-762/18 και C-37/19, EU:C:2020:504, σκέψη 59 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 30 Αυτό ισχύει, μεταξύ άλλων, όσον αφορά τους εργαζομένους που βρίσκονται σε αναρρωτική άδεια κατά την περίοδο αναφοράς. Συγκεκριμένα, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, όσον αφορά το δικαίωμα σε ετήσια άδεια μετ' αποδοχών, οι εργαζόμενοι αυτοί εξομοιώνονται με τους εργαζομένους που πράγματι εργάστηκαν κατά την περίοδο αυτή (απόφαση της 25ης Ιουνίου 2020, Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria και Iccrea Banca SpA, C-762/18 και C-37/19, EU:C:2020:504, σκέψη 60 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 31 Το Δικαστήριο έχει κρίνει, συναφώς, ότι η επέλευση ανικανότητας προς εργασία λόγω ασθενείας είναι, κατ' αρχήν, απρόβλεπτη και ανεξάρτητη από τη βούληση του εργαζομένου. Αυτό προκύπτει κατ' ουσίαν και από τη Σύμβαση 132 της Διεθνούς Οργανώσεως Εργασίας, της 24ης Ιουνίου 1970, περί της ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών, όπως αναθεωρήθηκε, της οποίας οι αρχές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 6 της οδηγίας 2003/88, για την ερμηνεία της οδηγίας αυτής. Πράγματι, όπως προκύπτει από το άρθρο 5, παράγραφος 4, της εν λόγω Σύμβασης, οι απουσίες λόγω ασθενείας πρέπει να θεωρούνται ως απουσίες από την εργασία «για λόγους ανεξάρτητους από τη βούληση του ενδιαφερόμενου εργαζομένου», οι οποίες πρέπει να «συνυπολογίζονται στον χρόνο υπηρεσίας» (πρβλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, Dicu, C-12/17, EU:C:2018:799, σκέψη 32).
- 32 Συνεπώς, το δικαίωμα του εργαζομένου στην ελάχιστη ετήσια άδεια μετ' αποδοχών, την οποία εγγυάται το δίκαιο της Ένωσης, δεν μπορεί να μειωθεί για τον λόγο ότι ο εργαζόμενος δεν μπόρεσε να εκπληρώσει την υποχρέωσή του να εργαστεί λόγω ασθενείας κατά την περίοδο αναφοράς (πρβλ. απόφαση της 25ης Ιουνίου 2020, Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria και Iccrea Banca SpA, C-762/18 και C-37/19, EU:C:2020:504, σκέψη 63 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 33 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η λήψη των τακτικών αποδοχών κατά την περίοδο της ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών έχει ως σκοπό να παράσχει στον εργαζόμενο τη δυνατότητα να λάβει πράγματι τις ημέρες άδειας που δικαιούται. Πλην όμως, στην περίπτωση που οι αποδοχές που καταβάλλονται για την προβλεπόμενη από το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/88 ετήσια άδεια μετ' αποδοχών υπολείπονται των τακτικών αποδοχών που καταβάλλονται στον εργαζόμενο κατά τις περιόδους παροχής εργασίας, ενδέχεται ο εργαζόμενος να έχει κίνητρο να μη λάβει την ετήσια άδεια μετ' αποδοχών (απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2018, Hein, C-385/17, EU:C:2018:1018, σκέψη 44).
- 34 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι, δυνάμει των εθνικών διατάξεων και της εφαρμοστέας στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνικής πρακτικής, το ποσό των αποδοχών που καταβλήθηκε στον προσφεύγοντα της κύριας δίκης κατά τη διάρκεια της ετήσιας άδειάς του μετ' αποδοχών είναι το ίδιο με εκείνο που έλαβε κατά την περίοδο αναφοράς. Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστήριξε, με τις γραπτές παρατηρήσεις που υπέβαλε στο Δικαστήριο, ότι ο προσφεύγων της κύριας δίκης βρισκόταν, κατά τη διάρκεια της ετήσιας άδειας, σε οικονομική κατάσταση παρόμοια με εκείνη στην οποία βρισκόταν κατά την περίοδο αναφοράς.
- 35 Βεβαίως, δεν αμφισβητείται ότι οι οικονομικές συνθήκες υπό τις οποίες τελούσε ο προσφεύγων της κύριας δίκης κατά την περίοδο της ετήσιας αδειάς του ήταν παρόμοιες με εκείνες που ίσχυαν κατά τις περιόδους εργασίας του, κατά την έννοια της νομολογίας που υπομνήσθηκε στη σκέψη 27 της παρούσας αποφάσεως.
- 36 Εντούτοις, διαπιστώνεται, πρώτον, ότι εθνική κανονιστική ρύθμιση ή εθνική πρακτική δυνάμει της οποίας το ποσό των αποδοχών που λαμβάνει ο εργαζόμενος κατά τη διάρκεια της ετήσιας άδειάς του μετ' αποδοχών είναι το ίδιο με εκείνο που του καταβλήθηκε κατά την περίοδο αναφοράς,

χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι το ποσό των αποδοχών αυτών μειώθηκε συνεπεία ανικανότητας προς εργασία λόγω ασθενείας, ισοδυναμεί, κατ' ουσίαν, με το να εξαρτάται το δικαίωμα ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών που κατοχυρώνει η οδηγία 2003/88 από την προϋπόθεση ότι ο εργαζόμενος έχει εργαστεί με πλήρη απασχόληση κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής.

- 37 Δεύτερον, όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 31 των προτάσεών του, αν επιτρέπεται ο εργαζόμενος που ασκεί το δικαίωμά του σε ετήσια άδεια μετ' αποδοχών να λαμβάνει υψηλότερες ή χαμηλότερες αποδοχές ανάλογα με το αν είναι ή δεν είναι ανίκανος προς εργασία όταν ασκεί το δικαίωμα αυτό, η αξία του εν λόγω δικαιώματος θα εξαρτάται από την ημερομηνία ασκήσεως του δικαιώματος αυτού.
- 38 Τρίτον, μολονότι, όπως επισημαίνει η Ολλανδική Κυβέρνηση, ο προσφεύγων της κύριας δίκης έλαβε, κατά τη διάρκεια της ετήσιας άδειάς του μετ' αποδοχών, αποδοχές αντίστοιχες με εκείνες που του καταβλήθηκαν κατά την περίοδο αναφοράς, γεγονός παραμένει ότι οι αποδοχές αυτές είναι χαμηλότερες από εκείνες που θα λάμβανε αν δεν ήταν ανίκανος προς εργασία λόγω ασθενείας κατά την περίοδο αυτή.
- 39 Όπως, όμως, προκύπτει από τη νομολογία που υπομνήσθηκε στις σκέψεις 25 και 30 της παρούσας αποφάσεως, εφόσον η επέλευση ανικανότητας προς εργασία λόγω ασθενείας είναι, κατ' αρχήν, απρόβλεπτη και ανεξάρτητη από τη βούληση του συγκεκριμένου εργαζομένου, πρέπει, λαμβανομένου υπόψη του δικαιώματος ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών, να γίνει δεκτό ότι οι εργαζόμενοι που δεν εργάζονται λόγω αναρρωτικής άδειας κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς εξομοιώνονται με εκείνους που πράγματι εργάστηκαν κατά την εν λόγω περίοδο. Ως εκ τούτου, σε μια τέτοια περίπτωση, η ετήσια άδεια μετ' αποδοχών πρέπει κατ' αρχήν να καθορίζεται σε συνάρτηση προς την πράγματι παρασχεθείσα εργασία δυνάμει της συμβάσεως εργασίας, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η μείωση των αποδοχών αυτών συνεπεία ανικανότητας προς εργασία λόγω ασθενείας.
- 40 Επιπλέον, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών, όπως αυτός υπομνήσθηκε στη σκέψη 25 της παρούσας αποφάσεως, το γεγονός ότι η αιτία της ανικανότητας προς εργασία εξακολουθεί να υφίσταται κατά τη διάρκεια της εν λόγω ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών του εργαζομένου δεν μπορεί να έχει επίπτωση επί του δικαιώματός του να λαμβάνει αποδοχές χωρίς μείωση κατά τη διάρκεια της άδειας αυτής.
- 41 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/88 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνικές διατάξεις και πρακτικές δυνάμει των οποίων όταν εργαζόμενος ο οποίος κατέστη ανίκανος προς εργασία λόγω ασθενείας ασκεί το δικαίωμά του ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών, η μείωση, κατόπιν της ανικανότητας προς εργασία, του ύψους των αποδοχών που έλαβε κατά την περίοδο αναφοράς, λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του ύψους των αποδοχών που θα του καταβληθούν ως ετήσια άδεια μετ' αποδοχών.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 42 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/88/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνικές διατάξεις και πρακτικές δυνάμει των οποίων όταν εργαζόμενος ο οποίος κατέστη ανίκανος προς εργασία λόγω ασθένειας ασκεί το δικαίωμά του ετήσιας άδειας μετ’ αποδοχών, η μείωση, κατόπιν της ανικανότητας προς εργασία, του ύψους των αποδοχών που έλαβε κατά την περίοδο αναφοράς, λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του ύψους των αποδοχών που θα του καταβληθούν ως ετήσια άδεια μετ’ αποδοχών.

(υπογραφές)